

Magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam

DECEMBER

2025

7

SAMENKERK

SamenKerk

1975

50

2025

jaar

SK

DECEMBER
2025
7

Magazine van het bisdom Haarlem-Amsterdam

SAMENKERK

Foto voorzijde: Afbeelding 'Samen Kerk'
jaargang 0, nummer 0 (1975)

Pag. 20-21: tekst mgr. J. Hendriks
foto Angelique Broerse-van Hal

Colofon

SamenKerk is het magazine van het Bisdom Haarlem-Amsterdam en verschijnt zes keer per jaar. Nummer 7 van 2025 – jaargang 50. De volgende uitgave verschijnt op 5 februari 2026.

Redactie

Eric van Teijlingen (hoofd- en eindredactie),
Chris Bond, Eugene Jongerden, Jerry Keuss
(redactiesecretariaat).

Medewerkers

Mariska Adrichem, Ada Bakker, Michel Bakker,
Jasperine van der Plas, Anneke Donkers, Leo Fijen,
Ingrid Henkemans, Marcel Poorthuis, Vera
Schneijderberg.

Redactieadres

SamenKerk • Postbus 1053, 2001 BB Haarlem
Telefoon • 023-5112600 Fax • 023-5112629
IBAN • NL86 ABNA 0230 8523 19
E-mail • samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl
www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Abonnement

Abonnementenadministratie • 023-5112600.
Zes nummers *SamenKerk* • € 39,- per jaar
Zes nummers *SamenKerk* in het buitenland
€ 49,- per jaar

Advertenties

Redactie *SamenKerk*
samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Grafisch ontwerp

Impulsar strategy & design • www.impulsar.nl

Technische realisatie

Vanderperk Groep • www.vanderperk.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen; verantwoordelijken kunnen reageren via het redactieadres.

ISSN 1384-8747

Kerst- interview Erik Scherder

8

Het kerstdiner met deze
hersenenwetenschapper

Dit voorjaar werd Bradley
Engel (27) gedoopt. Lees
zijn verhaal.

Engel wordt katholiek

12

Neem een 'gouden
abonnement' op *SamenKerk*.
U betaalt eenmalig
€ 50,00 voor jaargang 2026
én 2027. Aanbieding geldig
tot 15 januari 2026.
Die kans komt maar eens
in de vijftig jaar voor!
Info: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

**Terugblik
op 2025**
17, 23, 25 & 35

2025 was in de Kerk
een Heilig Jaar; voor
anderen het jaar van
't conclaaf, huwelijk
of priesterwijding.

**Kerstwens
2025**

4

Bisschop Zwartkruis
schreef de eerste kerst-
gedachte in 'Samen
Kerk'...

**Kerstgedachte
1975**

28

...en bisschop Hendriks
zijn kerstwens voor
'SamenKerk' voor 2025.

H

et is deze kerst vijftig jaar geleden dat het eerste nummer van bisdomblad 'Samen Kerk' verscheen. Dat was toen helemaal nieuw. In een oplage van negentigduizend stuks werd het met Kerstmis in de parochies van Noord-Holland en een deel van Flevoland verspreid. Vijftig jaar later doen we dat nog steeds. Wel in een oplage, die meer passend is bij onze tijd. De voorkant van deze kersteditie 2025 is genomen van die eerste 'Samen Kerk' van december 1975. En naast de kerstwens van onze huidige bisschop, mgr. Jan Hendriks, publiceren we ook de kerstgedachte van de toenmalige bisschop, mgr. Theo Zwartkruis.

Dit is mijn laatste bijdrage als hoofdredacteur van *SamenKerk*, een magazine dat ik – met het team van redactie, schrijvers, fotografen, correctoren, vormgeving en drukwerk – steeds graag weer voor u maakte. 't Liefst natuurlijk in de oplage van toen het bisdomblad begon... Ik vind het een wonder dat we al die jaren steeds weer een scala aan onderwerpen konden brengen, van nieuws tot achtergrond, van catechese tot cultuur. Dan werd daar een magazine van gemaakt, dat je op de koffietafel durft te laten liggen als er visite komt.

Vanwege 50 jaar *SamenKerk* zijn er maar liefst 50 prijzen te winnen.

Vanaf januari wacht mij een nieuwe benoeming als kanunnik in de Sint-Pieterskerk in Rome, waar ik erg naar uit kijk. *SamenKerk* gaat natuurlijk gewoon door...

Ik wens u een Zalig Kerstmis en veel leesplezier met deze gouden kerst *SamenKerk*. ■

Eric van Teijlingen
hoofdredacteur

Een kerstwens...

Rond het Kerstfeest staan we niet alleen stil bij het Kind in de kribbe, maar ook bij Maria, de moeder die dit Kind heeft gekregen. Zij is niet zomaar iemand aan wie je voorbij kunt gaan. Zij heeft een heel belangrijke rol in dit gebeuren. Laten we haar eren.

Z

alig die geloofd heeft

De rol van Maria in het kerstgebeuren wordt duidelijk verwoord bij het bezoek van Maria aan haar nicht Elizabeth. Maria heeft zojuist de boodschap van de engel ontvangen en zij haast zich onmiddellijk

om haar nicht bij te staan, want zij heeft van de engel vernomen dat ook zij een kind verwacht. Daar wordt zij begroet en geëerd door Elizabeth met de woorden: "Zalig zij, die geloofd heeft" (Lc. 1, 45) en "Waar heb ik het aan te danken dat de moeder van mijn Heer naar mij toekomt?" (Lc. 1, 43).

De tempel in Jeruzalem

De aankondiging door de engel Gabriël van de geboorte van Johannes aan zijn vader Zacharias gebeurde in de tempel van Jeruzalem, tijdens het wierookoffer, een plechtig moment. Zacharias was priester en zijn vrouw Elizabeth kon geen kinderen krijgen. Dat kwam vaker voor in het Oude Testament: iemand zonder kinderen die toch nog kinderen krijgt. De geboorte van

Johannes werd plechtig in de tempel van God aan een priester tijdens het offer aangekondigd. Dat kind moest dus wel heel bijzonder zijn!

Een huisje in Nazareth

Daarna kwam de aankondiging van de engel Gabriël aan Maria. Alles is er eenvoudig, onbetekenend: Maria is een jonge vrouw, niet eens getrouwd, in een onbekend dorpje in Galilea. Zij woont niet in Judea, wat het échte Joodse land is. Wat een tegenstelling met die aankondiging in de tempel.

**Het voorbeeld
van Maria is de
spiegel, waarin
we allen moeten
kijken**

Van ongeloof naar geloof

Zacharias is priester, maar hij antwoordt niet met geloof. Het laatste antwoord van het Oude Testament is ongeloof! Het eerste antwoord van het Nieuwe Testament daar-entegen is geloof. Maria buigt haar

hoofd en zegt: "Zie de dienstmaagd des Heren". Zalig zij, die geloofd heeft!

Een heel belangrijk kenmerk van geloof is de nederigheid. Je kunt alleen maar geloven als je eenvoudig bent, je hoofd weet te buigen en nederig durft vertrouwen.

Dat was precies wat er misging in het paradijs: de eerste mensen aten van de boom van de kennis van goed en kwaad, omdat ze God naar de kroon wilden steken. Maria doorbreekt dat patroon, zij gelooft nederig.

Zij gaat op weg

Die eenvoud van Maria wordt meteen duidelijk: Zij is de moeder van de Heer, de uitverkorene. Maar toch is zij degene, die stappen zet naar de ander: Maria gaat op weg. Het is een flink lange reis, naar Elizabeth toe. Niet omgekeerd! Elizabeth erkent dit meteen in haar reactie: "Waaraan heb ik het te danken dat de moeder van mijn Heer *naar mij* toekomt". Het voorbeeld van Maria is de spiegel, waarin we allen moeten kijken. Zet je zelf stappen of moet de ander naar jou toekomen? In ons vragen deze keuzes allebei om voorrang: Zacharias die niet tot geloof kan komen, de mens die niet wil buigen en Maria die wil dienen en de eerste stappen zet, de minste wordt.

Het antwoord van Maria

Bij Zacharias zat 't hem niet in de pracht van zijn priesterlijke gewaden, niet in de schitterende entourage van de tempel of dat plechtige moment van het wierook-offer. Het zat hem alleen maar in dat ene: kon hij buigen en aanvaarden of kon hij dat niet?

Bij de boodschap aan Maria is al het uiterlijke weg, dat telt niet meer. Maar zij buigt haar hoofd en spreekt haar jawoord: "Mij geschiede naar uw woord" (Lc 1,38). Dat werd de weg van Jezus zelf, die niet met schittering en glans ter wereld kwam, maar in de eenvoud van de stal, tussen de dieren, die kwam om te dienen en het kruis voor ons te dragen.

Zo is het ook voor ons: Niet onze hang naar groot en mooi, rijk en machtig, maar alleen die ene vraag, die God ook aan ons zal stellen: Kun je dienen? Wil je, kun je in eenvoud de weg van geloof gaan en vertrouwen, om een pelgrim van hoop te zijn?

Zalig, wie geloofd heeft! Van harte wens ik u mooie en gezegende kerstdagen! ■

Bisschop Johannes Hendriks

Foto: Thijs Rooijmans

Kerststallen bewonderen

Amsterdam (Watergraafsmeer): 150 kerstgroepen zijn tentoongesteld in de kerk HH. Martelaren van Gorcum (Linnaeushof 94). Geopend van 26-31 december en van 2-6 januari van 13.00-17.00 uur. Info: www.hofkerk.amsterdam

Beverwijk: in de St.-Agathakerk van 25 december t/m 4 januari dagelijks geopend van 12.00-15.30 uur. Met als thema 'Hoop op beter leven' worden naast de geboortescène in Bethlehem ook andere Bijbelse taferelen uitgebeeld, zoals de storm op het meer en Jona en de walvis, die laten zien wat Jezus' naam betekent, namelijk 'God redt'.

Den Bosch: de kerststal 'Vreugde in overvloed' in de St.-Janskathedraal ademt een Bossche sfeer vanwege 600 jaar beiaardmuziek op de St.-Janstoren en het 143-jarig jubileum van 'Oeteldonk' (Den Bosch in carnavalstijd). 143 Jaar is een bijzonder getal want in carnavalstermen 11x11+11+11. In de kerststal daarom de kerktoeren met kerstmuziek van de jubilerende beiaard, knipoogjes naar Oeteldonk en Jezus wordt geboren onder een boog van de oude Diezebrug. Tot 11 januari dagelijks geopend van 10.00/13.00 tot 17.00 uur. Info: www.kerststal-sint-jan.nl

Haarlem: in de St.-Bavokathedraal (Leidsevaart 146) de 'KoepelKathedraal Kerstwereld' met een ondergrondse wandeling langs 90 meter

treinrails, 20 winterdorpen en 300 kerststallen (uit alle werelddelen, van traditioneel tot modern, uit 1900 tot aan 2025). Tot 4 januari dagelijks geopend van 13.00 tot 17.00 uur. Info: www.koepelkathedraal.nl

Utrecht: In Museum Catharijneconvent: t/m 11 januari (dagelijks van 11.00-17.00 uur) zijn 600 achttiende-eeuwse figuren uit een Napolitaanse kerststal in een spectaculair Utrechts decor te bezichtigen. Naast Jozef, Maria en het kindje Jezus is er een bonte verzameling van marktkooplui, muzikanten, dronkenlappen tot zwervers aan toe. En wat te denken van de olifanten en struisvogels, die zijn meegekomen met de koningen. Info: www.catharijneconvent.nl

Meer kerstinspiratie?

Veel meer kerstexposities, kerstconcerten en andere kerstactiviteiten om te bezoeken:

www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/kersttijd

Kerstinspiratie bisschoppen

Met acht video's belichten de bisschoppen vanuit een eenvoudig voorwerp, zoals een lege kribbe, een beeldje of een engel, ieder een aspect van Kerstmis. Wat betekent het kerstfeest en hoe raakt dit ons leven vandaag.

Info: www.katholiekleven.nl

1. Een lege kribbe in de Advent: het Woord dat leven geeft (mgr. Jan Liesen, bisdom Breda)
2. Kerstmis begrijpen: Jezus' menswording concreet (mgr. Ron van den Hout, bisdom Roermond)
3. Kerstvoorstelling in Delfts blauw: kribbe en kruis (mgr. Hans van den Hende, bisdom Rotterdam)
4. Kleurrijke kerststal uit Zuid-Amerika: hoop en vreugde om God (mgr. Gerard de Korte, bisdom Den Bosch)
5. De kribbe vertelt het hele verhaal: een kostbaar moment (kardinaal Wim Eijk, aartsbisdom Utrecht)
6. Gloria in excelsis Deo: de boodschap van de kerstengel (mgr. Everard de Jong, militair ordinariaat)
7. De andere kant van Kerstmis: een familie op de vlucht (mgr. Ronald Cornelissen, bisdom Groningen-Leeuwarden)
8. Drie koningen, drie leeftijden: koning Balthasar en de ster (mgr. Jan Hendriks, bisdom Haarlem-Amsterdam)

Vier.nu Kerstmis

Met de website www.vier.nu beleeft u – en uw gezin – Kerstmis nog meer. De website biedt handige links, downloads, kleurplaten en inspirerende informatie over het vieren van de kerstdagen.

Info: www.vier.nu/feestdagen/kerstmis

Van Nazareth via Heiloo naar Bethlehem

Tot en met 6 januari kunt u van 9.00-17.00 uur het 'pad van Nazareth naar Bethlehem' bewandelen in het park van het heiligdom O.L.V. ter Nood (Heiloo). De wandeling voert langs de kruiswegstaties, die in deze periode zijn ingericht met prachtige afbeeldingen uit het kerstverhaal. Via een podcast kan het kerstverhaal door jong en oud worden gevolgd (er zijn ook boekjes aanwezig). Info: www.olvternood.nl

Met Kerstmis vieren we de geboorte van een kind. Iedere geboorte is een wonder. Ieder mens een wonder van zijn brein. *SamenKerk* sprak met de altijd enthousiaste en energieke hersenwetenschapper Erik Scherder over het vieren van de kerstdagen, het kerstdiner en paus Leo XIV. Gaat u mee aan tafel...

Het kerstdiner met Erik Scherder

oe werd bij u thuis Kerstmis gevierd?

Erik Scherder: "Ik kom uit een Amsterdams katholiek gezin. We waren thuis met drie jongens.

We woonden in de Watergraafsmeer, waar we kerkten in de Hofkerk (HH. Martelaren van Gorkum – red.), wat een prachtige kerk is. Ik was er misdienaar en acoliet. Een mooie tijd. We gingen toen met onze ouders iedere zondag naar de kerk en natuurlijk ook met Kerstmis. Later gingen mijn broers en ik als pubers niet meer altijd mee. Mijn vader is tot op hoge leeftijd trouw gegaan. Ik herinner mij dat we de kerstdagen met ons gezin vierden. In de kerk en thuis; gewoon in eigen kring. De tafel werd extra feestelijk gedekt en mijn moeder maakte het kerstdiner. Ze kon trouwens heerlijk koken, terwijl ze zelf vanwege haar gezondheid niet altijd alles kon eten. En alleen met Kerstmis kwam de vijfarmige zilveren kandelaar op tafel."

Als hersenwetenschapper houdt u met regelmaat een pleidooi om meer te bewegen voor de mentale en fysieke gezondheid. Het kerstdiner is vaak een lange zit.

"Het kerstdiner kent vaak veel gangen. Het is ook een gezellig en belangrijk moment samen met gezin, familie en vrienden. Maar de kerstdagen zijn vaak inactieve dagen. We brengen ze veelal zittend door met de kerstvisite en aan het kerstdiner. Het is bekend uit onderzoek dat uren zitten – of dat op kantoor is, thuis of tijdens dat kerstdiner – niet goed is. Het is belangrijk om het zitten regelmatig te onderbreken door wat te bewegen. Als je een half uur gezeten hebt, dan is het goed om even drie minuten te bewegen. Bedenk dus iets om tussen de diverse gangen door te bewegen. Maak een dansje door de woonkamer. Als je een paar uren zit, is het minstens nodig een half uur te bewegen om het negatieve effect van zitten te niet te doen. Een lekkere wandeling vóór het kerstdiner is een goed begin. Bewegen is sowieso belangrijk. Het verlaagt het risico op diabetes type 2 (ouderdomssuiker), overgewicht, maar ook op hersenaandoeningen als dementie. Je kunt, weten we allemaal, Alzheimer niet voorkomen, maar je

kunt het risico erop wel verminderen door een gezond leefpatroon. Dat wil zeggen: wees overdag actief en doe alles voor een goede nachtrust, eet vers en gezond en vooral niet te veel en let op je lichaamsgewicht. Dit heeft allemaal goede effecten – wetenschappelijk gezien: minder risico – op je bloedvaten. En die zijn weer van groot belang voor de gezondheid van je brein en het voorkomen van genoemde ouderdomsziekten."

"Daarnaast zou je bij het kerstdiner ook samen kerstliedjes kunnen zingen. Het leuke van zingen en muziek is dat het absoluut bijdraagt aan de gezellige sfeer en dus ook aan het succes van het kerstdiner met de familie. Bovendien, iedereen kan zingen: van de kleinste kinderen tot aan de oudsten. Ook oma met dementie. Want zingen en muziek doet mensen met dementie weer helemaal leven. Zo interessant dat die hersengebieden deze vreselijke ziekte overleven. Muziek geeft leven. Daarom is zingen in koren, zoals kerkkoren of

zogeheten dementiekoren, zo goed voor mensen. In een koor zingen betekent dat je er toe doet, je hoort erbij en je stem telt mee. Het geeft saamhorigheid. En laten we daarbij ook het sociale aspect niet vergeten van koren. Zingen doet iets in je brein en met je lichaam. Dus zingen is gezond."

”
Muziek geeft leven. Daarom is zingen in kerkkoren zo goed voor mensen

Dat wordt een bewegelijk kerstdiner dus met kerstliedjes. Voor

en na de maaltijd wordt er ook gebeden. Welke invloed heeft bidden op het menselijk brein?

Scherder: "Daar is studie naar gedaan: wat gebeurt er in de hersenen bij mensen die bidden en bij mensen, die een verlanglijstje maken voor de kerstman. Bij bidden is sprake van wederkerigheid en het verlanglijstje voor de kerstman is eenrichtingsverkeer. In het brein is bij bidden een empathische relatie zichtbaar, die er niet is met de kerstman. Als we bidden, zijn de gebieden in onze hersenen actief die oplichten als we communiceren met iemand. Dat is niet bij dat verlanglijstje. We praten niet alleen tegen God; Hij communiceert terug, zegt ons brein. Daardoor komen stofjes vrij, die ons een goed gevoel geven. Het is eveneens een moment van zelfreflectie, waarbij het gebied achter in de hersenen, waar empathie en gevoelens worden waargenomen, wordt gestimuleerd. Als je bidt, ervaar je je niet alleen. Daarom is bidden rustgevend. Dat is wat veel mensen ervaren in de kerk. Ik herken dat wel."

Prof.dr. Erik Scherder (74) is hoogleraar neuropsychologie (VU A'dam) en bewegingswetenschappen (RUG Groningen). Hij is gehuwd en heeft drie kinderen en twee kleinkinderen.

Staat u eerder in de keuken of zit u liever aan tafel met de kerst?

“Mijn moeder kon heerlijk koken, maar ik niet hoor. Gelukkig wil niemand in ons gezin een vijfgangendiner, dus we houden het beperkt. Maar ik braad dan het vlees.”

Een kerstdiner betekent vaak ook gasten. Stel, de dit voorjaar verkozen paus Leo XIV schuift bij u aan tafel aan. Hij koos de naam ‘Leo’ vanwege Leo XIII (paus 1878-1903) en diens inzet voor sociale rechten tijdens de Industriële revolutie. De nieuwe paus wees daarbij op de nieuwe industriële revolutie van de kunstmatige intelligentie en de gevolgen voor menselijke waardigheid, sociale verhoudingen, enzovoort. In 2026 wordt zijn eerste encycliek over dit onderwerp verwacht. U spreekt zelf ook vaak over dit onderwerp. Wat zou u hem hierover willen meegeven?

Scherder: “Ik ben niet per se tegen kunstmatige intelligentie. Het kent vele goede toepassingen maar heeft ook negatieve kanten. Kunstmatige intelligentie helpt nu al enorm in de medische wereld. De techniek kan bijvoorbeeld bij radiologie bepaalde ziektebeelden sneller en nauwkeuriger opsporen dan de arts. En zo zijn er nog veel meer voorbeelden. Maar er is ook een andere kant. Een van de aspecten waar ik dan op wijs, is het punt van de sociale contacten.

Mensen zijn sociale wezens. We hebben elkaar nodig. In het gezin, op het werk of school, in de kerk. We zijn mensen door andere mensen. Als alles digitaal is en kunstmatig, zullen we minder mens zijn. Bijvoorbeeld. Het elkaar omarmen, ‘huggen’, is van wezenlijk belang. Het elkaar aanraken maakt dat er positieve stofjes in je hersenen los komen. In onze samenleving ontstaat steeds meer een sfeer dat je niemand mag aanraken, terwijl het zo belangrijk is. Denk aan een arts die zijn of haar hand legt op een zieke plek. Cruciaal. Via kunstmatige intelligentie weet hij wat er scheelt, maar die aanraking betekent zoveel als ‘ik zorg voor jou’. Of de priester die bij iemand de handen oplegt of een kruisje geeft. Het wil namelijk ook zeggen ‘ik of God is er voor jou’. Normaal menselijk lichamen contact is van levensbelang. Ik denk dat de paus het daar wel mee eens zal zijn. Ik zou met hem ook praten over het verlies van het leggen van contacten. Veel mensen zijn in staat om via hun mobiele telefoon en sociale

media contacten met anderen te leggen, tot over de hele wereld. Maar niet iedereen. Enkel virtuele sociale contacten leidt tot een verarming hoe we met elkaar omgaan. We zijn steeds minder in staat om echt met elkaar in contact te komen. Ik zou graag met de paus willen spreken hoe hij aankijkt tegen dit aspect van sociale contacten.”

Het onderwerp ligt hem na aan het hart. Zo zei hij tegen Amerikaanse jongeren: “Don’t let AI do your homework!” en dat kunstmatige intelligentie weliswaar een goede hulp is maar menselijke gevoelens en intelligentie niet kan vervangen en al helemaal niet de wijsheid tussen goed en kwaad.

“Het wordt interessant aan tafel. AI, kunstmatige intelligentie noem ik wel eens afnemende intelligentie. We worden er meer ‘out of touch’ van. Ook ik zeg tegen mijn studenten: zelf nadenken is belangrijker dan ChatGPT, want daar leer je niks van. Robots zijn goed en ze kunnen op veel terreinen veel betekenen, maar als mens heb je meer nodig, namelijk elkaar.”

Dat is al een aardige kerstgedachte. Wat is uw kerstwens en hoe gaat u Kerstmis vieren?

Erik Scherder “We gaan dit jaar bij een van onze kinderen met ons gezin de feestdagen vieren, samen met onze twee kleinkinderen. Als kerstwens vraag ik de mensen te

denken aan hen die zich eenzaam voelen, welk gevoel in deze periode altijd meer aanwezig is. Eenzaamheid heeft, zo weten we, een enorm effect op de fysieke en mentale gezondheid van niet alleen de ouderen maar ook jongeren. Ik zou onze samenleving willen vragen om mensen niet te willen cancelen of boycotten, omdat er wat gebeurd is. Dat heeft vaak een levenslang effect. Hoort vergeven niet bij deze kersttijd? Vergeven vraagt om een cognitieve flexibiliteit, de vraag of je in staat bent je in de ander in te leven. Laten we als samenleving minder hard oordelen en elkaar meer in de waarde laten, meer vergeven en dankbaar zijn. Dat laatste is ook belangrijk. Dankbare mensen zijn gelukkige mensen. Dankbaar om hoe je leven is. Dankbaar aan God. Dankbaar voor mijn gezondheid, mijn gezin. En een Zalig Kerstmis natuurlijk. ■

Eric van Teijlingen

Uitnodiging

Afsluiting Heilig Jaar 2025 in het bisdom

Zondag 28 december 2025
St.-Bavokathedraal, Leidsevaart 146,
Haarlem

13.30 uur kerkdeuren open
14.00 uur kerstconcert (parochiekoor
Sint-Jan – Goede Herder, Laren)
15.00 uur feestelijke eucharistieviering
16.30 uur gezellige borrel
in het bisschops-
huis

Nieuwjaars- receptie 2026 Bisdom Haarlem-Amsterdam

Vrijdag 9 januari 2026
H.-Nicolaasbasiliek,
Prins Hendrikkade 73, Amsterdam

15.45 uur 'Evensong' in de
co-kathedrale basiliek H.-Nicolaas
17.00 uur Nieuwjaarsreceptie in
Barbizon Hotel Amsterdam

Huis voor de Pelgrim

Onze reizen brengen je verder

Ga mee op bedevaart

Lourdes
Assisi
Banneux
Medjugorje
Rome

Vraag de uitgebreide brochure aan

043 - 321 57 15 info@huisvoordepelgrim.nl
www.huisvoordepelgrim.nl

HOLY CITY AMSTER DAM

Ontdek ook
in 2026 de
wonderlijke
schatten van
Amsterdam

Zalige
Kerst en
gelukkig
2026

Bezoek www.holycity.amsterdam voor info en boekingen.

foto: ©Diana Nieuwold-Kerk fotografie

WelKom bij de Kerk

Waarom kiezen mensen op latere leeftijd voor de katholieke Kerk? In 'WelKom bij de Kerk' vragen we het aan recent verwelkomde kerktoetreders. Deze keer Bradley Engel (27) uit Amsterdam-Oostzaan.

Bradley Engel

H

oe ben je met het geloof in aanraking gekomen?

Bradley Engel: "Ik kom uit een ongelovig en ongedoopt gezin, maar ik zat op een katholieke basisschool. Daar kwamen

soms zusters in de klas en we gingen met Pasen en Kerstmis met school naar de kerk. Mijn opa, die zelf ongelovig was, had bij het afscheid van de gereformeerde school waar hij op gezeten had, een pocketbijbeltje gekregen met zijn naam erop. Telkens als hij dat erbij pakte, vond ik het altijd weer een mystiek momentje. Na zijn overlijden – ik was toen een jaar of twaalf – heb ik het gekregen. En als ik sindsdien met mijn oma in de stad was, liepen we altijd even de 'Papegaai' binnen om een kaarsje op te steken."

"Jaren later droomde ik over een heftige gebeurtenis bij Centraal Station hier in Amsterdam, waardoor iedereen moest vluchten. We konden schuilen bij de kerk tegen-

over CS, wat ik in die droom ook deed. Kort daarna ging ik daar daarom echt naar binnen en sindsdien ben ik er eigenlijk iedere zondag. In het begin wist ik niet wat te doen. Daarom vond ik het fijn dat niemand me aansprak of vroeg waarom ik er was. Dat had er ook mee te maken dat ik die mensen die bij het station staan en hard roepen dat je je moet bekeren tot Jezus, want anders ga je naar de hel, best beangstigend vind. In de kerk vond ik rust. En dan is er nog een bijzondere, misschien wel mystieke ervaring, waarbij ik geroepen werd. Een heel sterke 'kom thuis!'-ervaring, alsof mijn eigen vader mij opbelde als ik uit was en niet op tijd thuis. Toen wist ik waar ik moest zijn en had ik vanaf dat moment ontzag voor God. Het was allemaal veel groter dan ik."

Wat raakt je zo in het katholieke geloof?

"Goeie vraag. Jeetje. Heel veel eigenlijk. Dat het katholieke geloof en de katholieke Kerk door Jezus zelf is gesticht. De rijke traditie en geschiedenis naast de

Bijbel interesseren me ook zeer. Het katholieke geloof is, anders dan bij protestanten, meer dan alleen de Bijbel. Het is niet alleen *sola scriptura*. Heel bijzonder vind ik ook dat we een Wereldkerk zijn. Ik heb dat sterk ervaren toen ik dit voorjaar op bedevaart in Rome was. Er is eenheid in veelvuldigheid in deze Wereldkerk. Wat me aan ons geloof aanspreekt, is de vreugde. Dat is heel belangrijk voor mij geworden.”

Ben je door je doopsel en toetreding tot de Kerk veranderd?

Engel: “Ik ben tijdens de paaswake van 19 april dit jaar in de St-Nicolaasbasiliek gedoopt en gevormd. Samen met zo’n twintig personen. Een week na mijn doop ben ik vanwege het Heilig Jaar met het bisdom op bedevaart geweest naar Rome. Die bedevaart heeft veel voor mij betekend en ook gevolgen gehad. Zo twijfelde ik welke studie ik wilde gaan doen: theologie of toch geschiedenis. Inmiddels studeer ik sinds enkele maanden in Utrecht theologie. Ik heb een goede keuze gemaakt en heb gemerkt dat mijn geloof al behoorlijk is geworteld. Of ik als mens veranderd ben? Ja zeker. Ik heet wel Engel maar ik was voor die tijd helemaal geen engel, eerder een enorme bengel”, zegt Bradley Engel lachend. “Ik was erg zoekende en zocht uitvluchten door een tijdje in andere landen te gaan werken. Achteraf, denk ik, was ik op zoek naar mijn (geestelijk) ‘thuis’. Ik ervaar nu ook meer rust in mezelf.”

Wat heeft het geloof aan je leven toegevoegd?

“Het geeft meer betekenis aan mijn leven, een diepere invulling. Ik probeer nog meer mijn best te doen om als christen te leven. Ik voel me meer verantwoordelijk voor mijn enorm verrijkte leven. Ik zou bijna zeggen dat de periode vóór mijn doop een soort van repetitie was en mijn leven nu meer voor ‘t eggie.”

Je had besloten bij de kerk te komen. Hoe was die eerste stap?

Engel: “Bij mij ging dat redelijk vanzelf. Ik moest hier naar binnen door die droom en latere ervaring. En binnen nam ik altijd helemaal links achterin plaats, vlak bij het Mariabeeld, wat steeds mijn aandacht trok. Ik weet nog steeds niet waarom.”

Hoe reageerde je omgeving?

“Verbaasd, maar familie en vrienden vonden het ook wel leuk. Ze hebben mijn persoonlijke groei gezien van een wat bozige, onverschillige, kouwe jongen naar iemand, die meer rust en warmte uitstraalt. Meer een engel dan die bengel.”

Wat zou je anderen die nog twijfelen, willen zeggen?

Bradley Engel: “Wees niet bang, zou ik dan zeggen. Wees niet bang om het vertrouwde los te laten. Wees niet bang om die stap te nemen naar het geloof en de kerk. Iets loslaten is moeilijk, maar ook om jezelf toe te vertrouwen aan God. Dat gaat ook niet een beetje. Het moet helemaal, honderd procent. De woorden van paus Johannes Paulus II zou ik willen meegeven: Wees niet bang...”

En dat is precies wat de engel ook tegen de herders in het open veld in Bethlehem zei... ■

Eric van Teijlingen

Bradley en Liam zijn beiden op 19 april jl. in de St.-Nicolaasbasiliek in Amsterdam gedoopt en namen beiden als pasgedoopten deel aan de bedevaart vanwege het Heilig Jaar van het bisdom naar Rome. Foto: privé-collectie

Hoe we Kerstmis vieren is een mix van oude en moderne tradities, van heidense en christelijke. Waren er altijd al kerstcadeautjes, -bomen, -kaarten en -stalletjes, waarmee we nu zo bekend zijn?

D ecembermaand

Dat we Kerstmis in december vieren, gaat terug op het oude Romeinse winterwonderfeest 'Saturnalia', dat van 17 tot 23 december gehouden werd als tijd van vreugde, cadeautjes en het omkeren van sociale rollen (waarbij slaven en meesters een dag van rol wisselden - vergelijkbaar met Driekoningen). Tijdens de donkerste dagen is het verlangen naar licht het grootst. Daar sloot de geboorte van het 'Licht van de wereld' goed bij aan.

25 December

We vieren Jezus' geboorte op 25 december (zijn geboortedag is ons onbekend). Die dag was in Rome sinds het jaar 274 de dag van de Syrisch-Romeinse zonnegod 'Sol Invictus' (= Onoverwonnen zon). Pas vanaf het midden van de vierde eeuw na Chr. komt het feest van Kerstmis op 25 december op liturgische kalenders voor.

Kerstvieringen

In de kerstnacht (van 24 op 25 december) worden in de kerken meerdere HH. Missen gevierd, een rijke traditie: de nachtmis, de dageraadsmis en de dagmis van Kerstmis. In elk van de drie Missen wordt de geboorte van Jezus vanuit één perspectief gevierd. Tijdens de dagmis wordt uit het begin van het Johannesevangelie gelezen van de geestelijke geboorte van de Christus (zie ook pag. 26), maar in de vieringen hier voorafgaand wordt meer de historische geboorte van Jezus verhaald met het Lucasevangelie in de nachtmis en dageraadsmis.

Zo vieren we Kerstmis

Kerstboom

Een kerstboom hoort erbij. Jaarlijks worden er zo'n 2,5 miljoen van verkocht. Versierd met lichtjes, slingers en kerstballen sieren ze huiskamers en kerken, straten en pleinen, scholen en kantoren. Romeinen en Germanen haalden al groene takken en verlichting in huis als symbool voor vruchtbaarheid en goddelijkheid. Vanaf de Late Middeleeuwen werden in Midden- en Oost-Europa en Scandinavië kerstbomen opgezet bij de kerstfeesten. In de 19e eeuw nam de Duitse prins Albert deze traditie door zijn huwelijk met de Engelse koningin Victoria mee naar Engeland. Het was vooral een protestantse gewoonte; katholieken hadden hun kerststalletje. Sinds 1982 wordt naast een grote kerststal een grote kerstboom op het Sint-Pietersplein geplaatst.

Kerststal

De oudste afbeeldingen (tweede en derde eeuw) van de geboorte van Jezus betreffen het bezoek van de wijzen uit het oosten (evangelie van Matteüs). Later werd ook de beschrijving uit het Lucasevangelie (van de herders) afgebeeld. Het is pas met Kerstmis 1223 als St. Franciscus van Assisi in het bergdorpje Greccio (nabij Assisi) tijdens de kerstnacht de sfeer van Bethlehem wil uitbeelden en met de lokale bevolking, een baby en dieren de kerststal samenstelt. Een stalletje is niet meer weg te denken bij de viering van Kerstmis.

Kerstcadeaus

De achtergrond van cadeautjes met de kerst is gelegen in de oude Romeinse oorsprong van het 'Saturnalia' feest als ook in het Bijbelse verhaal van de wijzen, die geschenken meebrachten voor het Kind (Mt. 2,1-12). Lange tijd was het Sinterklaasfeest in ons land het cadeautjesfeest, maar tegenwoordig liggen er onder de kerstboom ook cadeautjes voor jong en oud.

Kerstkaarten

Kerstkaarten worden tegenwoordig steeds vaker digitaal verstuurd. Vanaf het midden van 19e eeuw komen gedrukte kaarten in omloop met een sfeervolle afbeelding en kerstwens. Boekhandel Koster uit Amsterdam begon hier in 1873 in Nederland mee en sindsdien sturen we elkaar massaal kerst- en nieuwjaarswensen toe.

Kerstmuziek en -liederen

Van 'De herdertjes' tot 'All I want for Christmas' kerstliedjes horen erbij. De oudste religieuze kerstliederen dateren uit de vijftiende en zestiende eeuw (zoals 'Hoe leyt dit Kindeke' en 'Nu sijt wellicome'); 'Stille Nacht' is uit de negentiende eeuw. We zingen ze in Nederlands, oud-Nederlands en zelfs Latijn. Denk maar aan 'Adeste fideles' of het altijd gewaardeerde 'Transeamus usque Bethlehem'.

Kerststol

De Germanen maakten offerbroden, *klobebrot* genoemd, rijkelijk gevuld met honing en gedroogde vruchten als symbool van vruchtbaarheid, om de goden gunstig te stemmen zodat de lente snel zou komen. Oudste bronnen over een kerststol dateren uit de Middeleeuwen. Aanvankelijk gemaakt van meel, gist en vruchten maar zonder boter (omdat er gevast werd in de Advent); later mocht van de paus boter worden toegevoegd. Het Duitse 'Stollen' werd 'stol' bij ons.

Driekoningen

Het feest van Driekoningen (6 januari) is gebaseerd op het geboorteverhaal van Matteüs van het bezoek van de wijzen uit het oosten. Zij kregen in de loop van de tijd hun specifieke uitdossing, afstamming (werelddeel), leeftijd en zelfs namen: Caspar, Balthasar en Melchior. Die dag gaan kinderen langs de deuren en zingen liedjes voor snoep, zakgeld of een goed doel (wat vroeger de arme gezinnen deden). In een speciale cake of taart werd een boon of munt verstoppt. Het kind dat deze vond, was de 'koning van de dag'. Na deze dag wordt de kerstboom weer opgeruimd. ■

www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/kersttijd

Nieuwjaarsbrand Volendam 2001

De klok slaat twaalf; 1 januari 2001. Zalig Nieuwjaar! Mensen wensen elkaar de beste wensen. Ook in Volendam. Ruim 350 jongeren in bar 't Hemeltje lopen nog een rondje om elkaar een gelukkig nieuwjaar te wensen. Dan ineens om 0.30 uur een verwoestend moment.

Een korte maar hevige brand veroorzaakt een enorme hitte en rook. Een aantal jongeren weet zelf naar buiten te komen, anderen worden geholpen. Binnen liggen nog veel jongeren op de grond, buiten bewustzijn. Hulpverlening komt op gang. Het nieuws gaat snel rond in Volendam. Mensen gaan zoeken. Veertien jongeren vinden de dood in de Nieuwjaarsbrand, nu 25 jaar geleden. De eerste dagen van januari 2001 waren in Volendam en heel Nederland dagen van verslagenheid, een stille tocht, (internationale) media-aandacht, tientallen jongeren zwaargewond in ziekenhuizen (verdeeld over heel Nederland en België) en veertien uitvaarten. Soms meerdere per dag en zelfs op zondag. Na de medische zorg richtte de nazorg zich in het begin vooral op de ouders van de omgekomen jongeren. Veel later kwam het besef dat naast hen velen, zeer velen onzichtbaar en indirect ook slachtoffer waren van de verwoesting van de brand, die 't Hemeltje een hel liet zijn. Zoals de broers en zussen, hun hechte vrienden- en vriendinnengroepen, de jongeren 'die in de brand zaten', maar ook

de hulpverleners van het eerste uur en de Volendammers, die hun huizen openden en verbrandde jongeren onder hun douche hadden gezet. "Daar praten wij niet meer over" tot "Ik wil geen hulp, want ik heb toch niks?" en "Wees blij dat je de brand overleefd hebt" werd er kort na de ramp gezegd. Jaren later konden sommigen pas hun verhaal delen. Een aantal kreeg te maken met psychische klachten en trauma's. De cafébrand van Volendam liet forse littekens achter bij een hele generatie Volendammers en bij het dorp als geheel. "Die eerste tijd was gewoon chaos. In ons gezin, in het dorp", aldus

Annemarie Sier-Schokker, die haar broer Eric bij de brand verloor. "We waren totaal ontredderd. Groot was ons verdriet. Onvoorstelbaar dat dit gebeurd was. We vonden houvast in de kerk." Onvermoeibaar stonden pastoor Henk van der Hulst van de Mariakerk en pastoor Jan Berkhout van de St.-Vincentiuskerk, die er landelijk bekend door werd, gesteund door vrijwilligers en anderen hun dorpelingen zo goed en kwaad als het ging pastoraal bij. "De komende gezamenlijke herdenking op Nieuwjaarsdag staan we nog één keer publiekelijk stil bij alle directe en indirecte slachtoffers. Maar ik voel iedere dag het gemis van mijn broer als een gat in mijn hart en ik gedenk hem en de anderen dan ook dagelijks." ■

T/m 31 maart 2026 is in het Volendams Museum (dagelijks geopend van 10.00-17.00 uur) de tentoonstelling 'Onderbroken tijd' te bezichtigen. Zeven getroffen vertellen hun persoonlijke verhaal over de impact van de Nieuwjaarsbrand op hun leven.

Monument bij de veertien graven van hen, die omkwamen bij de brand (begraafplaats St.-Vincentiuskerk, Volendam).

Foto: Daniël Vos

Op 11 april 2025 gaven Antoon en Conny Vreeker-Pronk uit Zwaag – beiden 31 jaar – in de Sint-Martinuskerk in Westwoud elkaar hun jawoord. Hoe kijken ze terug op deze dag?

't Jaar van ons huwelijk

A

ntoon: "Het was een prachtige dag." "Een heel mooie dag", vult Conny haar man aan. "Het was de eerste echt mooi en zonnige dag van het jaar. We begonnen onze trouwdag in de kerk, daarna

gingen we met onze familie en dag-gasten de huwelijkstaart aansnijden en 's avonds hebben we een groot feest gegeven." Antoon: "We kijken heel dankbaar terug op onze huwelijksviering in de kerk van Westwoud. Het was een traditionele huwelijks-mis met vele, warme en persoonlijke elementen. Op advies van pastoor Samuel Marcantognini hadden we voor livemuziek gekozen. Een vriendin van ons, Saartje, heeft onder meer 'Ave Maria', 'Halleluja' en 'Grow old with me' gezongen." Conny: "Het moment van het jawoord zorgde wel voor tranen, hoor. Antoon en ik kennen elkaar al twaalf jaar. We kregen op de middelbare school Werenfridus in Hoorn verkering. Ik vond jongens toen een beetje eng, maar Antoon was altijd vriendelijk, hield van grappen maken... én hij is erg

knap. Omdat we al lang samen zijn, weet ik dat Antoon bij mijn leven hoort. Maar op het moment dat je dat tegen elkaar uitspreekt, elkaar voor altijd liefde en trouw belooft in een kerk met familie en vrienden, is dat toch een echt magisch moment. Antoon: "Pastoor Samuel sprak in de preek over het huwelijk. Met een jawoord

ben je getrouwd, voltrek je als bruid en bruidegom het huwelijks-sacrament. Maar een huwelijk houdt meer in. Het is voor de rest van je leven, voor alle momenten van je leven, voor je geluk, maar ook voor de moeilijkere tijden. Een huwelijk – zo zei de pastoor – is niet alleen een huwelijk met elkaar, van Conny en mij, maar ook met onze beider families en vrienden. En met God. De aanwezigen waren erg geraakt door deze woorden. Conny: "Voorafgaand

aan onze dag hebben we een aantal gesprekken gehad over de betekenis van het huwelijk en de waarde van het sacrament, maar ook over ons leven en ons geloof, onze normen en waarden en hoe we in het leven staan. Het jaar 2025 was een bijzonder jaar voor ons. Het is ons trouwjaar." ■

**Het moment van
het jawoord zorgde
wel voor tranen,
hoor**

Een opleiding voor een nieuwe generatie bestuurders van Filantropische Fondsen

Heb jij de ambitie om een filantropisch fonds te gaan besturen? Dan is deze parttime postacademische opleiding aan de vrije universiteit voor jou.

Centraal staat de professionalisering van toekomstig fondsbestuurders die zich inzetten voor (vermogens) fondsen, goede doelen en stichtingen. Actuele wetenschappelijke kennis verbreedt en verdiept je handelingsperspectief. Je leert antwoord te geven op de werking van regels, het zoeken naar vertrouwen en de noodzaak om te veranderen.

De opleiding is gericht op professionals die als vrijwilliger-bestuurslid werken, of iedereen die overweegt om zitting te nemen in een dergelijk bestuur.

De opleiding **Besturen van Filantropische Fondsen** is een gezamenlijk initiatief van de Katholieke Stichting ter Bevordering van Welzijnswerk en het VU Centrum Filantropische Studies.

NYPP

Stichting Network Young Philanthropic Professionals

SCAN
VOOR MEER
INFO!

Koester een kind, bouw mee aan morgen!

Overal ter wereld groeien kinderen op die niet de kansen krijgen waarop ze recht hebben. Kwetsbare, onzichtbare kinderen aan de zijlijn die nauwelijks de kans hebben daaraan te ontsnappen.

Met de 60e Adventsactie willen we extra stilstaan bij deze kinderen. Doet u mee? Voor € 36 geeft u een kind een jaar lang schoolmaterialen.

HELPT U MEE?

Doneer via de QR code

WWW.ADVENTSACTIE.NL
IBAN: NL89 INGB 0653 1000 00

ADVENTSACTIE 60

Leo Fijen is ambassadeur van uitgeverij Adveniat en oud-presentator van de geloofsgesprekken van de KRO-NCRV op de zondagochtend.

In de weken voor de geboorte van het Kerstkind luisterde ik naar de verhalen van Sant' Egidio en het Leger des Heils in Amsterdam. Corine van der Loos en Ed Bosma gaven stem aan hun werk voor en met de armen van onze tijd. Die stem raakte diep mijn hart toen beiden hetzelfde zeiden: we hebben vanuit de kerken geen hulpverleners nodig, maar juist hoopverleners.

Mooier had ik het zelf niet kunnen zeggen, want het is een waarheid die diep binnenkomt. Bij alle materiële hulp die hard nodig is in het leven van mensen onder de armoedegrens, is er nog iets anders onmisbaar: de hoop die ons als katholieken al een heel jaar draagt, en het vertrouwen in de verrezen Heer. We mogen hopen op een beter leven, door alle beproevingen heen, omdat Christus de weg van het kruis gaat en uit de dood opstaat om ons een nieuw begin te schenken. Laten we dat nooit vergeten: we leven op het einde van het Jubeljaar, het Heilig Jaar, van deze hoop door de dood heen. In die zin zijn we altijd eerst en vooral hoopverleners.

Maria

Wat betekent dit nu voor de hoofdrolspelers in het kerstverhaal, te beginnen met Maria. Zij luisterde naar de engel, zei 'ja' tegen de vraag van God om zijn mens-woorden te dragen en was trouw aan die bijzondere mens tot bij het kruis en het verlaten graf. Ze was er altijd: van kribbe tot kruis. En ze getuigde met haar stille dienstbaarheid en moederschap van die hoop.

Jozef

Met Jozef was het niet anders. Hij kon onmogelijk de vader van die mensgeworden God zijn, maar deed wat de engel hem vroeg: wil je meewerken aan een plan van God, dat je zelf nooit kunt doorzien? Jozef droeg de lasten van een zwangerschap, waar hij geen rol in had en bleef de vrouw van kribbe tot het kruis trouw. Juist in deze vader en moeder wijst de kribbe vooruit naar het kruis en de verrijzenis. En daarom zijn zij voor mij hoopverleners in het kwadraat.

Herders en wijzen

Dat geldt ook voor de herders in het veld, de armen van die tijd. Zij wisten van niets maar luisterden naar de stem van God om present te zijn. Daar gaat het om bij hoop: dat je er bent als mensen diep moeten gaan. Maria en Jozef moesten diep gaan en werden daarbij

**We hebben geen
hulpverleners
nodig maar
hoopverleners**

**Geen hulp-
verleners maar
hoopverleners
met Kerstmis**

gedragen door de herders en de os en de ezel. Zij dachten niet na maar werden verblind door een licht, dat begin en einde van het leven met elkaar verbindt. Daarvoor moet je luisteren, stil zijn, je eigen ik opzij zetten en in je diepste innerlijk geraakt worden. Dan hoef je er alleen maar te zijn. Als God mens wordt en ons leven wil delen tot aan het kruis, vraagt Hij niet meer van ons dan present te zijn.

De herders deden dat, de wijzen uit het oosten ook. Dat wordt ook van ons gevraagd met Kerstmis: of wij er willen zijn en of wij dat willen volhouden tot onder het kruis en bij het verlaten graf. Want dan kunnen wij allen met recht hoopverleners genoemd worden. En die hebben we harder nodig dan ooit. Zo zal de geboorte van Christus een Zalig Kerstmis zijn. ■

Op eerste kerstdag wordt het begin van het Johannesevangelie gelezen. Dat gaat over het Woord, waardoor alles geworden is en over het Licht, dat in het duister schijnt. Zo is God, zo is Jezus Christus:

Hij is het Licht en het Woord. Hij is licht en woord op zoek naar mensen, die Hem aanvaardden. Het is zijn zachte kracht van de liefde, de kracht van de overtuiging, van zijn woord en bovenal de kracht van zijn offer, dat dit tot stand heeft gebracht.

D

e evangelist Matteüs is onze enige bron voor de drie koningen. Hij noemt geen aantal en ook niet dat ze koningen zijn. De traditie heeft ze later zelfs namen, leeftijden, herkomst en huidskleur gegeven. Welke

betekenis zou dat alles hebben?

Dat ze koningen waren, kan worden afgeleid uit psalm 71, dat spreekt over koningen die geschenken brengen. En omdat er drie geschenken worden genoemd bij Matteüs: goud (koningschap), wierook (priesterschap) en mirre (profeet, namelijk de zalving), kun je gemakkelijk tot drie koningen besluiten. Maar waar komt de zwarte koning vandaan? Die vraag is zeker heden ten dage van groot belang: het bewijst dat het christendom een positieve visie op zwarte mensen had en heel de wereld insloot in de heilsboodschap van de geboorte van Christus. Het is belangrijk om ons bewust te zijn van het slavernijverleden, maar het is ook goed om eens ander geluid te horen.

Nu zijn de namen Caspar, Balthasar en Melchior al vanaf de zesde eeuw bekend en via een Ierse traditie in Europa verspreid geraakt (de Ierse kerk is een soort schatkamer voor de kerk in Europa geweest!). De herkomst van Perzië wordt al bij de kerkvaders genoemd, vanwege het feit dat zij *Magi* worden genoemd, wat wel op zoroastrische sterrenwischelaars kan duiden. Ethiopië was toen echter ook al bekend als wieg van een vroeg christendom en zelfs als thuisbasis van de koningin van Sheba, die zoals bekend een intrigerende ontmoeting had met koning Salomo. De oorsprong van de Ethiopische Kerk wordt aan die ontmoeting verbonden alsook het bezit van de Ark. En psalm 68,32 versterkte de gedachte van een Ethiopische koning. Toch zou pas eeuwen later Balthasar de zwarte koning worden, niet toevallig in Duitsland. Keulen was de plek geworden waar de drie koningen werden vereerd. Afbeeldingen zouden nog lang op zich laten wachten: pas in de veertiende eeuw hebben we onbetwiste bewijzen van een zwarte koning. De drie koningen stonden

Marcel Poorthuis is emeritus-hoogleraar in de dialoog tussen de godsdiensten aan de Faculteit Katholieke Theologie van Tilburg University.

vanaf dat moment voor de drie bekende werelddelen: Azië, Afrika en Europa. Het lijkt er op dat de koningin van Sheba heeft bijgedragen tot de idee dat ook één van de koningen zwart was. Dan is er nog een geheimzinnige overlevering van de mythische prester Johannes (legende van priester-koning Jan – red.), die wel in India of ook Ethiopië werd gelokaliseerd.

Drie koningen

Andrea Mantegna: Aanbidding van de wijzen (1461)

Pas de eerste kruistochten brachten Europeanen in contact met levende zwarte mensen, die tot hun verassing nog christen waren ook (met name uit Ethiopië). Vanaf die tijd zien we de zwarte koning in afbeeldingen, zoals die van Andrea Mantegna. Let op de uitbundige oriëntaals aandoende kleding. Bijzonder hoe deze iconografie de Kerk er aan herinnert dat mensen van allerlei herkomst en huidskleur bij Jezus welkom zijn: dat vierten we óók met Kerstmis! ■

't Jaar van het conclaaf van Leo XIV

Foto: Ramon Mangold

“H

et was mijn eerste conclaaf als journalist. Het hele voorjaar was één grote rollercoaster. Iedere dag was er iets om over te schrijven

of te vertellen voor radio, televisie, krant en internet. Bijzonder was te ervaren dat bij een conclaaf rouw en vooruitkijken hand in hand gaan. Alleen bij het Vaticaan is dat het geval. Bij een monarchie is bekend wie de opvolger is, bij een republiek ook (de vicepresident). Bij de Kerk niet. Het bijzondere is dat we in mei rouwden om het verlies van de zo geliefde paus Franciscus. Duizenden stonden langs de weg om afscheid te nemen en later bij de S. Maria Maggiore, waar hij begraven is; vele wereldleiders waren aanwezig. We herinneren ons vast de beelden. Er was echt intens verdriet. Maar tegelijkertijd werd er ook al tussen het rouwen door vooruit gekeken. Er namen 133 kardinalen uit 71 landen aan dit conclaaf deel. Wie zal verkozen worden, wie gaat het worden? Het is volstrekt onbekend. Dat is zeker spannend, ook voor een gelovig journalist als ik.

”

Er was echt intens verdriet. Tegelijkertijd werd er vooruit gekeken

Na het overlijden van paus Franciscus op 21 april 2025 kwamen de kardinalen in Rome bijeen voor het conclaaf. Op 8 mei was er plots witte rook... kardinaal Robert Prevost was verkozen tot paus Leo XIV. Het afgelopen jaar was niet alleen een Heilig Jaar, maar ook 't jaar van een nieuwe paus. Hoe kijkt Vaticaanjournalist Hendro Munsterman terug op deze dagen?

We hebben onderling veel met elkaar gesproken over wat er gebeurde en hoe het gebeurde, enzovoort. Vooraf werd vaak gezegd dat het conclaaf lang zou duren, want Franciscus had veel kardinalen uit verre

streken benoemd, die elkaar vaak nauwelijks of helemaal niet kenden. En dat klopte ook. Daarom kregen ze bij hun vergaderingen naam-bordjes op. Het positieve eraan was echter dat zij, precies omdat ze elkaar niet goed kenden, met een meer open vizier naar Rome gekomen waren. Dat heeft de Heilige Geest misschien meer speelruimte gegeven. ■

Van Kerstmis 2024 tot en met Driekoningen 2026 was het Heilig Jaar 2025 'Pelgrims van Hoop'. Blik nog even terug...

**Bijeenkomst
religieus leven
(februari 2025)**

**Heilig Jaar 2025
'pelgrims van Hoop'**

**Opening
Heilig Jaar in bisdom
(december 2024)**

**Nationale bedevaart
(mei 2025)**

**Jongerenjubileum
(augustus 2025)**

**Bisdomdag
Heilig Jaar
(oktober 2025)**

**Romebedevaart
parochies
(november 2025)**

**Sluiting Heilig
Jaar in het bisdom
(december 2025)**

**Kostersdag
(november 2025)**

**pelgrimslied
en Jubeljaarthymne**

**Meditaties van
de bisschoppen**

Foto: Leticija Deltin

't Jaar van de priesterwijding van een jubelpriester

2025 Was een Heilig Jaar, maar voor Dino Deltin (31) het jaar van zijn priesterwijding op 14 juni 2025 in de kathedrale basiliek Sint Bavo in Haarlem.

Deltin is als parochievicaris werkzaam in de regio Waterkant in West-Friesland (De Goorn, Nibbixwoud en Wognum) en de H. Titus Brandsmaparochie (Andijk, Medemblik, Onderdijk en Wervershoof): "Het was de mooiste dag van mijn leven.

Ik ben priester gewijd op mijn verjaardag in een Heilig Jaar. Deze twee tekenen zijn voor mij als bevestiging van God dat Hij mij als priester wil. Ik ben een jubelpriester. Er heerste enorme dankbaarheid in mij. Het voelde als de voltooiing van mijn priesterroeping, na jaren van studie en opleiding, met soms moeilijke momenten en twijfel (die erbij horen). Mijn roeping is op mijn zestiende tijdens de Wereldjongerendagen 2011 in Madrid ontstaan. Ik heb toen mijn leven in handen van God gelegd. En diezelfde handen heb ik sterk ervaren op mijn wijdingsdag in Haarlem. Voor mij was het wijdingsgebed door de bisschop en de handoplegging, het moment van het sacrament, het hoogtepunt. Ik voelde mij als een mens met een nieuwe natuur, een priester. Dat werd versterkt toen mijn pastoor Alvaro

Rodriguez Luque mijn diakenstola veranderde in een priesterstola en mij het kazuifel omdeed. De dag erna, zondag 15 juni, was mijn eerste Mis in de Hiëronymuskerk van Wognum op het feest van H. Drie-eenheid. Zoals God, één in drie Personen, eenheid is in verscheidenheid, zo was de verzamelde gemeenschap dat ook

met mensen uit vele landen en nationaliteiten als Kroatië (waar ik vandaan kom), Duitsland, Zwitserland (waar ik mijn missiestage heb gedaan), Vietnam, Amsterdam en de West-Friezen van de parochies (waar ik werkzaam ben). Het mooie was dat het geen viering was rond mijn persoon maar een viering van de hele parochie. Het moment van de consecratie vergeet ik niet meer: dat door mij, een zwak mens, en mijn woorden Jezus in het brood en de wijn komt. Ik heb mij die dagen

zeer gesteund geweten door God en voelde zijn grote aanwezigheid. Nog steeds trouwens. Het was ook heel fijn dat er veel familie was en vrienden. Mijn ouders zijn zeker trots, dankbaar en blij. Zo ook mijn broertje en zusje; ik ben de oudste thuis. Kortom, dit jaar was op vele vlakken een jubeljaar voor deze jubelpriester." ■

”
Het wijdingsgebed door de bisschop en de handoplegging was het hoogtepunt. Ik voelde mij een nieuwe mens, een priester

'In het begin'

De proloog van Johannes

Op eerste kerstdag zal menig kerk-ganger de wenkbrauwen fronsen bij het horen van het evangelie. In plaats van zingende engelen en herders, die neerknielen bij het Kind in de kribbe, spreekt Johannes over het goddelijk Woord, dat is vlees geworden. In geen enkel ander evangelie wordt de menswording van Gods Zoon op zo'n poëtische en diepzinnige wijze beschreven. Hoe helpt dit bijzondere voorwoord van Johannes ons om het mysterie van Kerstmis beter te begrijpen?

H

et Johannesevangelie toont vanaf de eerste bladzijde, dat het heel anders is dan de drie zogeheten synoptici. Zij benadrukken in hun openingsverhalen meer de menselijkheid van Jezus. Zo begint Marcus

zijn verhaal met het publieke optreden van Johannes de Doper. Mattheüs beschrijft de stamboom van Jezus, welke begint bij Abraham en eindigt met Jozef, de verloofde van Maria. Lucas verhaalt de aankondiging, geboorte en besnijdenis van de neefjes Johannes en Jezus. In hun inleidende woorden is God minder prominent aanwezig. Hij handelt meer op de achtergrond en laat zich kennen via dromen, profetieën en engelen. Johannes noemt God al meteen in de eerste zin. Het is alsof hij ons als lezers even losmaakt van de aarde, van het hier en nu. Gezeten op de vleugels van de adelaar, het traditionele symbool voor Johannes, neemt hij ons mee naar grote hoogten. Hij gunt ons een kijkje in de wereld van God.

Joodse dichtkunst

Het voorwoord van Johannes bestaat uit 18 verzen, die de joodse dichtkunst van parallelisme volgen. De proloog bestaat uit drie gedeelten: verzen 1 t/m 5, 6 t/m 14 en 15 t/m 18. De dynamiek in het gedicht lijkt op de golven van de zee. De auteur geeft in het eerste deel informatie, welke hij in het tweede gedeelte weer oppakt en verder uitwerkt. Hetzelfde doet hij in de laatste verzen met gegevens uit deel twee. Zo worden zijn lezers stap voor stap binnengeleid in het mysterie van Gods Zoon.

In het begin was het Woord

De beroemde openingszin van de proloog voert ons naar het oer-

**Het Woord,
dat leven is, licht
brengt en schijnt
in de duisternis**

begin: "In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God." Met de uitdrukking "in het begin" verwijst Johannes naar de allereerste zin van de Bijbel: "In het begin schiep God de hemel en de aarde" (Gen.1,1). Johannes onthult nu dat het Woord al bestond, voordat de planeten, de zeeën en de aarde met zijn planten, dieren en mensen werden geschapen. In deze tijdloze situatie (zon en maan waren er nog niet) was het Woord al bij God. Deze twee zijn helemaal op elkaar gericht en heel sterk met elkaar verbonden. Hun band is zo innig dat Johannes durft te zeggen: "en het Woord was God". In de rest van de proloog blijft de evangelist spelen met het eerste scheppingsverhaal uit het boek Genesis. Hij spreekt over het Woord, dat leven is, licht brengt en schijnt in de duisternis.

Er trad een mens op

In het tweede gedeelte komen we met de voeten op de aarde, want de evangelist noemt nu een historisch figuur: "Er trad een mens op, een gezondene van God;

zijn naam was Johannes." De auteur bedoelt hier niet zichzelf, maar Johannes de Doper. Hij presenteert de profeet op een heel krachtige en waardige wijze. In het Grieks staat er letterlijk dat Johannes een 'apostel van God' is. Hij is de authentieke en betrouwbare getuige van Jezus, omdat hij 'van God' komt. Zijn hoofdtaak is niet het dopen van bekeerlingen in de Jordaan, maar het getuigen van het ware Licht.

Vervolgens werkt de tweede golfbeweging de strijd tussen licht en duisternis, waar het eerste deel reeds naar verwees, verder uit. Het Woord van God kent voor- en tegenstanders. Het is dramatisch te noemen dat juist "de zijnen" het Woord verwerpen. Inderdaad vertelt het Johannesevangelie dat mensen uit Jezus' eigen kring Hem niet accepteren, waaronder zijn broeders, de Farizeeën en de hogepriester Kajafas. Er zijn gelukkig ook mensen, die Hem wel aannemen en zo Kind van God worden. Hun geloof maakt dat ze "uit God geboren worden". Na de proloog komen we ook deze mannen en vrouwen tegen, zoals Natanaël, de Samaritaanse vrouw, Marta en Thomas.

Woord is vlees geworden

Het tweede gedeelte eindigt met de definitieve landing van het goddelijk Woord op de aarde: "Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond." Dit is Kerstmis in het Johannesevangelie. Terwijl Mattheüs en Lucas schrijven dat Maria moeder werd en een zoon ter wereld bracht, spreekt Johannes over de 'incarnatie', over het 'vlees' worden van het Woord (naar het Latijnse *caro, carnis*). Een anonieme groep van gelovigen getuigt dat zij "de heerlijkheid" van het Woord hebben gezien. Deze goddelijke majesteit toont Jezus voor het eerst op de bruiloft van Kana, waar Hij van water wijn maakt. (Joh. 2,1-12)

Eniggeboren Zoon

Het laatste deel van de proloog spreekt nogmaals over Johannes (de Doper). Zijn getuigenis over de komst van het eeuwig Woord op aarde is nu letterlijk te horen. Hij spreekt de lezers direct aan over Hem, die "eerder was dan ik". Na zoveel informatie gekregen te hebben over het Woord van God, dat leven en licht brengt, dat de duisternis overwint, dat vlees is geworden en onder de mensen heeft gewoond, dringt de vraag zich op: Wie is dat Woord?

De proloog bereikt daarom pas zijn hoogtepunt door bekend te maken dat dit Jezus Christus is. Hij is de eniggeboren Zoon, die ons de onzichtbare God laat zien. En is juist dit niet de kern van het Kerstfeest? ■

Roderick van Attekum

Een kind is ons geboren

**SAMEN KERK JAARGANG 0 NUMMER 0
(KERSTMIS 1975)**

Wij vierden met Kerstmis de geboorte van een mens, een baby. Zijn naam is Jezus. Hij is een historisch mens geweest, die werkelijk op onze aarde heeft geleefd. Hij is geen verzonnen figuur uit een sprookje. Wat weten wij precies van een medemens van zo veel eeuwen geleden?

Die vraag kan op verschillende manieren beantwoord worden. Wij kunnen hem stellen aan de geschiedschrijver, maar ook aan Maria en de leerlingen, die ons vanuit hun persoonlijke omgang en ervaring vertellen. Beiden spreken over dezelfde mens, maar zij kennen de man langs een andere weg, op een andere manier. Persoonlijk denk ik dat de ervaring en mededelingen van Maria en de leerlingen ons Jezus dieper leren kennen dan de beschrijving van de geschiedenis. Wat hebben die vrienden en leerlingen nu in Jezus gezien?

Jezus is voor hen onvergetelijk geworden doordat Hij een mens was van uitzonderlijke eigenschappen, prestaties en invloed. Er werkt een God in Hem, zo zei men, Hij is een genie.

De mensen om Hem heen hebben geworsteld met zijn geheim, wie zou Hij toch zijn? Zij hebben het als een gunst, als een gave van geloof ervaren, dat zij tot het hart van Hem mochten doordringen, dat zij Hem mochten kennen. God was immers de enige die harten en nieren doorgrondt. Hij was het immers die de leerlingen moest leren wie Jezus was is. Als Simon Petrus Hem dan ook Zoon van God noemt, dan zegt Jezus dat niet "vlees en bloed, maar de Vader in de hemel hem dit heeft geopenbaard". Heel langzaam is de kring van de vertrouwelingen de overtuiging gegroeid, dat Jezus handelde vanuit God, dat Hij de beloofde Messias is, de Zoon van God.

Deze volledige kennis is pas gekomen na Jezus' dood en heeft ook te maken met de wijze waarop Hij stierf en met de gebeurtenissen na zijn dood. Bovendien hebben zijn leerlingen het samen ontdekt. Al die vertrouwelingen die geworsteld hebben met zijn mystérie, en die God hebben herkend in Jezus Christus, hebben het proces samen, in een groep – dat is in de

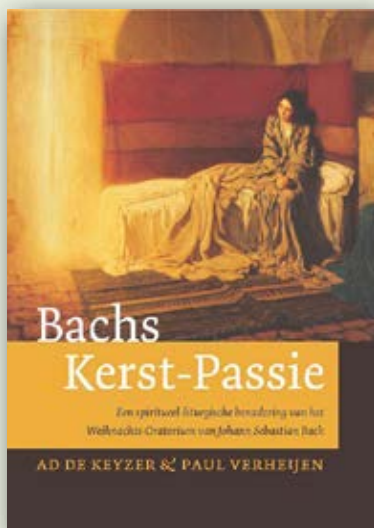
Kerk – mogen doormaken. Zij hebben beseft dat God hen de genade, de gave gaf om Jezus te mogen kennen, en de Heilige Geest daalde over hen neer om hen in deze belijdenis te bevestigen.

Deze mens is God

Ik hoop dat U allen die dit leest met open en eerlijke aandacht stil zult staan bij dit pasgeboren kind. U staat bij de wieg van een bijzonder mens waar we niet van los kunnen komen, wiens kracht en liefde ons raken en ons innerlijk veranderen. Maar niet alleen een bijzonder mens, ik hoop dat U Kerstmis zult vierden binnen de gemeenschap van de Kerk en daar dan vol vertrouwen zult bidden, dat de Heilige Geest ons moge helpen om Jezus te mogen herkennen als Gods mensgeworden Zoon. In deze geest wens ik U een Zalig Kerstfeest.

Th. Zwartkruis
Bisschop van
Haarlem

Bachs Weihnachts Oratorium

Geen tekst hier zal recht doen aan het unieke muziekwerk van J.S. Bach. Het is een kwestie van luisteren thuis of een uitvoering bezoeken in kerk of concertzaal. Geen woord hier zal recht doen aan dit dikke en grondige werk over en rondom deze Kerst-Passie van Bach. De auteurs geven ongelooflijk spirituele en liturgische inzichten. Zelf lezen om nog meer te genieten van de muziek en zang.

Bachs Kerst-Passie | Ad de Keyer, Paul Verheijen | ISBN 9789493395374
Adveniat (www.jongbloedmedia.nl)
€ 39,99

Waar licht blijft is hoop

Op 6 januari sluit paus Leo XIV het Heilig Jaar 2025 'Pelgrims van Hoop', dat zijn voorganger paus Franciscus vorig jaar 24 december opende. Maar wat vanaf de dag erna, 7 januari? De Heilig Deur is dan weliswaar gesloten, maar is de hoop dan ook vervlogen? Waar blijft het lichtje van de hoop branden? Dat dachten theologen en andere wetenschappers van de Tilburg University Theologie opleiding ook. Daarom publiceerden zij deze bundel van

korte en boeiende invalshoeken over de hoop. Een theologisch boek voor iedereen, de pastoor, de vrijwilliger en de gewone parochiaan. Want hoe pelgrimeren parochie, pastores en parochianen vanaf 2026 verder in de hoop? Dit boek geeft een goede basis om in het nieuwe jaar geloof, hoop en liefde in de geloofsgemeenschap én in onze samenleving meer handen en voeten te geven.

Waar het licht blijft. Theologische essays over de hoop | Anton ten Klooster (red.) | ISBN 9789493395510
Adveniat (www.jongbloedmedia.nl)
€ 29,99

Vrolijk (klein)kinderen kerstfeest

Kerstvakantie: Komen de kleinkinderen? Gaan ze naar opa en oma toe? Wil je met je kinderen het kerstverhaal beleven? Met dit vrolijke stickerboek wordt dit verhaal op rijm op een laagdrempelige manier verteld. Naast zoekopdrachten kunnen ze het verhaal met stickers zelf aanvullen. Zo ontdekken (klein)kinderen waarom het Kind dat met kerst geboren werd, ons allemaal blij maakt.

Het vrolijke kerstfeest stickerboek
Syzy Senior en Sarah Pitt
ISBN 9789026628276 | € 11,99
www.kokboekencentrum.nl

Ontdek het echte kerstgeheim

In 'Het geheim van Kerst' brengt de Tsjechische priester Tomáš Halík op diepzinnige en ontroerende wijze de spirituele betekenis van de Bijbelse verhalen over de verwachting en komst van de Verlosser dichterbij: wat is de essentie van Kerst? Centraal staat het verlangen van de mens naar hoop en vreugde in tijden van duisternis en het antwoord dat God daarop geeft. Een inspirerend boek voor deze bezinningsvolle kersttijd.

Het geheim van de kerst | Tomáš Halík, vertaald: Kees de Wildt | ISBN 9789043543811 | www.kokboekencentrum.nl | € 17,99

Jezus

De Vredenvorst

M

ijn congregatie had mij gevraagd om ons en onze spiritualiteit daar zichtbaar te maken. Tevens had ik gratis mee te nemen vredesmateriaal

bij me, dat van de Nieuwe Vredesbeweging komt, een samenwerking van diverse vredesgroepen. Twee jaar geleden hingen we in de Vredesweek een heel grote vredesvlag uit. Nadien stelde de tuinman voor, om de mast te verplaatsen naar de straat, zodat hij aan de Glipperdreef in Heemstede goed zichtbaar zou zijn. Onze zusters en medebewoners wilden erbij zijn toen de vlag aan stok ging. Sindsdien zijn wij voor de schooljeugd "dat huis met die vredesvlag". Op 4 oktober had ik dan ook vredesfolders bij me.

Gesprekken

Voor mij waren zij, die voorbij kwamen, het inspirerende van die dag. Diverse bezoekers van de informatiemarkt spraken me aan op het vredesmateriaal. Ze wilden graag iets meenemen, als dat mocht. Uiteraard. Met enkelen leverde het kleine gesprekje op over de ellende van de defensiebesluiten in ons land. Of het inzicht,

Op zaterdag 4 oktober werd in de kathedrale basiliek Sint Bavo in Haarlem de Bisdomdag georganiseerd om het Heilig Jaar te vieren. Alle organisaties, ook de kloostergemeenschappen, waren uitgenodigd om voor het hele bisdom het motto 'Pelgrims van hoop' zichtbaar te maken.

dat wij veilig zijn als 'de vijand' zich ook veilig voelt; of de wens ons niet te laten bepalen door mannen als Poetin, Trump of Netanyahu, enzovoort.

Rechtvaardige oorlog

Dat waren verrassende en inspirerende gesprekken in onze kathedraal. Voor wie daar toch enige moeite mee heeft, deze gesprekken op die locatie sluiten helemaal aan bij een oude positie, die de Kerk sinds de heilige Augustinus (354-430) inneemt. De Katholieke Kerk hanteert al eeuwen het concept van de rechtvaardige oorlog. Dat is een stevig concept. Want om oorlogsgeweld te rechtvaardigen moet het volgens dat katholieke principe aan drie (streng) voorwaarden voldoen: ten eerste mag het uitsluitend gaan om verdediging tegen aanvallen, ten tweede mogen burgers er niet door geraakt of betrokken worden en, ten derde, mogen akkers (lees: de voedselketen) niet vergiftigd worden. Met deze drie voorwaarden samen kunnen we concluderen, dat inzake oorlogvoering – inclusief dus zo'n technische voorbereiding op vernietiging van mensen – onze Katholieke Kerk al eeuwen een lovenswaardige positie inneemt. In deze kunnen we onze Kerk werkelijk ten volle zien als een waardige gemeenschap, die zich gewijd heeft aan en laat inspireren door Jezus, de Vredenvorst. Het betekent ook dat door het principe van de 'rechtvaardige oorlog' geen enkele oorlog meer te rechtvaardigen is, sinds er bommen werden uitgevonden.

Christelijke oorlogshiters

Iets minder juichend ben ik over de landen en de politieke leiders, die zich 'christelijk' noemen. Toen Poetin in Oekraïne binnenviel in februari 2022, verbleef ik acht maanden in Irak. Ik leefde daar die week in een klooster te Sulaymaniyah (nabij Kirkuk en de grens met Iran in het noordoosten van Irak – red.). Op de zondagmorgen na die inval zei pater Jens Petzold: "Wij christenen hebben zeer over onszelf na te denken. De grootste oorlogen worden gevoerd door landen en leiders, die zich christelijk noemen." In dat opzicht heb ik met onze Christelijke Wereld dan ook best wel een paar kleine appeltjes te schillen. Maar inzake de diepe overtuiging dat oorlogen niets oplossen tussen mensen, groepen en landen, kan ik mijzelf vreugdevol en van ganzer harte Rooms-Katholiek noemen. Want: sterk, zo'n basisovertuiging tegen oorlog voeren! Op deze en vele andere wijzen ervaar ik onze Kerk als een gemeenschap, die mij werkelijk

helpt en inspireert om zover in mijn vermogen ligt, Jezus waardig te zijn.

Vredeswens

Mijn wens voor ons allen, mijn hoop voor ons allen in dit bisdom en in dit land is, dat wij in staat zullen zijn om geroep om nog meer uitgaven voor defensie samen te weerstaan. Feitelijk zijn het enkel de aandeelhouders van wapenfabrieken, die er beter van worden. Op de politieke legitimaties voor die budgetverhoging wil ik nu niet ingaan.

Vredenvorst Jezus

In deze tijd wil ik met al mijn aandacht geven aan het feest van de Vredenvorst, Jezus, die onze gestalte aannam, in onze wereld kwam om ons te leren waartoe God ons geroepen en geschapen heeft: elkaar tot zuster en broeder te zijn; onszelf zo openstellen voor elkaar dat door ons Gods liefde voor elke mens ervaarbaar wordt (voor vrouwen en mannen gelijkelijk). Al mogen wij vrouwen dan ook nog de bijzonderheid hebben, dat ons lichaam het geheim van leven-geven herbergt. Jezus is onze Vredenvorst. Hij sluit niemand uit. Jezus heeft zich altijd met voorrang en wellicht zelfs met voorkeur gericht tot die groepen mensen, die door de heersende samenleving worden achtergesteld, veracht of uitgesloten. Hij werd, zo vertelt Lucas ons in de kerstnacht, geboren in een stal, tussen de dieren, waarbij zijn geboorte als eerste werd aangekondigd bij herders in het open veld (dat wil zeggen ver van de mensen).

Jezus leerde ons later de uitdaging van de linkerwang: Als iemand u op de linkerwang slaat, sla niet terug; draai hem ook de rechterwang toe (Lukas 6,9). Laten we in deze kersttijd – speciaal gewijd aan Jezus, onze Vredenvorst – bidden dat degenen, die gekozen werden om voor enige tijd een volk te leiden naar de toekomst, ook werkelijk toekomst mogelijk maken. Oorlogen beschadigen mensen en samenlevingen voor het leven. Als christenen zijn we geroepen helend voor elkaar te zijn. Moge het zo zijn in onze omgeving, bisdom en land! Amen. ■

Yosé Höhne Sparborth

Yosé Höhne Sparborth is Zuster van 'De Voorzienigheid' (Heemstede)

Jong Katholiek Weekend

Genoten van de kerstvieringen? Wil je ontdekken of het geloof iets voor jou is? En als 'jou' tussen de 16 en 30 jaar is, denk dan eens na over het Jong Katholiek Weekend, dat van 23-25 januari 2026 in Apeldoorn wordt gehouden. Verdieping, catecheses, workshops, ontmoeting, spel e.d. maken een interessant

weekend, waarbij de nieuwe bisschop van Groningen-Leeuwarden, mgr. Ronald Cornelissen, een van de sprekers is. Wees welkom en uitgenodigd.

Dag van het Jodendom

De Dag van het Jodendom op 17 januari 2026 zal gaan over 'Ontmoeten'. Geen dialoog zonder ontmoeting om elkaar, joden en katholieken, (beter) te leren kennen. Op www.dagvanhetjodendom.nl meer informatie over het thema en activiteiten die dag.

Geslaagde Kostenrsdag

Zaterdag 30 november kwamen ruim 90 kosters uit alle hoeken van het bisdom in Nieuw-Vennep bijeen voor een Kostenrsdag van ontmoeten, vieren en leren. Met mgr. Jan Hendriks vierden zij de eucharistie en rond lunch en borrel was er volop gelegenheid om elkaar te ontmoeten en ervaringen uit te wisselen. De kosters konden verder aan vier verschillende workshops deelnemen en de dag werd afgesloten met een geestige bloemlezing van ervaringen van en met kosters.

Nieuw lezingenboek

Sinds het begin van de Advent wordt bij de (eucharistie)vieringen op zondagen en hoogfeesten een nieuw lectionarium gebruikt. In november is het nieuwe Nederlandse Lectionarium Jaar A uitgekomen. Naast een fraai uitgegeven boekwerk voor gebruik in de kerk, is er ook een uitgave op een kleiner formaat (geschikt voor thuisgebruik), dat via www.nrl.nl besteld kan worden.

Acolieten en kosters Laurentiuskerk in Rome

Acolieten en kosters van de H.-Laurentiuskerk (Alkmaar) maakten in oktober een bedevaart naar Rome, waar ze via de Heilige Deuren de vier basilieken bezochten. Hoogtepunt was de audiëntie met paus Leo XIV op het Sint-Pietersplein met een plaats op het bordes naast de paus. Over het volle plein klonk: 'Welcome to the group of Acolites of Alkmaar'.

Week gebed eenheid 2026

De Week van gebed voor eenheid van christenen (18-25 januari 2026) staat in het teken van het verlangen naar eenheid: Eén van Geest (Efeziërs 4). De teksten, Schriftlezingen en gebeden voor diverse oecumenische vieringen zijn voorbereid door christenen uit verschillende kerken in Armenië. De Armeense Kerk is één van de oudste kerken ter wereld. In hun geloofsbeleving speelt het licht van God een grote rol. Deze Kerk is ook een vervolgde Kerk. Armeniërs zijn vaak verdreven. De meeste Armeense christenen wonen dan ook in landen als Frankrijk, Rusland, Syrië, de VS en ook Nederland.

Alle plebanen bijeen

Zaterdag 6 december waren alle plebanen (pastoor van een kathedraal – red.) van de zeven kathedralen, de co-kathedraal (Amsterdam) en de kathedraal van het Militair Ordinariaat (Voorburg) bijeen in Amsterdam voor ontmoeting en overleg. Ze bezochten Ons' Lieve Heer op Solder, de 'evensong' in de St.-Nicolaasbasiliek en sloten de dag af met een maaltijd.

2033 Heilig Jaar van Verlossing

Bij zijn eerste apostolische reis eind november sprak paus Leo XIV bij zijn bezoek aan het Turkse Iznik (in het Romeinse Rijk 'Nicea' genoemd, waar in het jaar 325, nu 1700 jaar geleden, het Concilie van Nicea werd gehouden en waar de geloofsbelijdenis van Nicea het licht zag) de wens uit dat alle vertegenwoordigers van alle christelijke denominaties in 2033 in Jeruzalem bijeenkomen. Deze grote oecumenische bijeenkomst vanwege de tweeduizendste sterfdag van Jezus Christus wordt gehouden op de plaats waar het Laatste Avondmaal en het wonder van Pinksteren plaatsvond. De nederdaling van de Heilige Geest wordt beschouwd als het geboorteuur van de Kerk van Christus. Het jaar 2033 zal in de Katholieke Kerk als 'Heilig Jaar van de Verlossing' worden gevierd.

Wat is een kerk toch prachtig...

voor 'n momentje van rust, inspiratie en steun.

Steunt u uw kerk?

Foto: Jochem Oor

Met mgr. Jan van Burgsteden sss., oud-hulpbisschop van ons bisdom, blikken we ook terug op het afgelopen jaar 2025, wat voor hem ook een jubeljaar was. Afgelopen 8 december werd hij negentig en op 9 september jl. vierde hij zijn zilveren bisschopsjubileum. Maar ook het jaar dat hij lang moest herstellen van een lelijke val.

“Eind maart viel ik in een donker portiek. Ik was daar voor een bijeenkomst. Gelukkig had ik de tegenwoordigheid van geest om de val tegen de dikke muur met een hand achter mijn hoofd te breken. Ik werd overeind geholpen en vervolgens liep ik naar de vergaderzaal. Dat was gelukkig goed afgelopen, dacht ik. Maar na acht dagen kreeg ik hevige pijnscheuten en voelde me helemaal uitgeput. Alle lichaamsfuncties lieten het afweten. Mijn drie medebroeders vreesden voor mijn leven, want ik reageerde nergens meer op. Ook de huisarts dacht dat ik nog kort te leven had. Maar dat was buiten de waard gerekend. Het was juist vóór de Goede Week. Die heb ik dit jaar heel intens beleefd nog voordat het Goede Week en Pasen was. Ik herstelde langzaam maar zeker en zo kon ik in oktober mijn jubilea vieren in de kathedraal. Het was een mooie dag. Eerst de eucharistieviering en later de ontvangst in het bisschopshuis, waar velen mij hebben gefeliciteerd en bedankt. Ik heb stapels kaarten en brieven mogen ontvangen. Daar

't Jaar van mgr. Jan van Burgsteden

ben ik heel dankbaar voor. En velen, waaronder veel van onze pastorale krachten en gewone parochianen uit het hele bisdom, hebben mij geschreven en mij bedankt voor mijn steun en ondersteuning aan hun. Ze wezen daarbij op mijn wijze van (pastorale) nabijheid. Toen ik hulpbisschop werd benoemd in 2000 – óók een Heilig Jaar, zo schreef iemand, kende niemand mij. Het was een ongebruikelijk moment dat ik als hulpbisschop werd benoemd terwijl mgr. Jos Punt administrator was. Het bisdom had het moeilijk na de dood van mgr. Henny Bomers. Iedereen verbaasde zich erover, ook omdat ik de grote onbekende was. Maar, zo zei diegene, na een paar maanden was de sfeer in het bisdom al aan het veranderen, terwijl ik dat zelf niet door had. Ik zeg daarom een groot 'dank u wel' aan allen, die op 25 oktober in Haarlem was en voor de vele blijken van waardering per post, met bloemen en op vele andere manieren. Ik word ouder maar heb nog veel energie. Op de eerste zondag van de Advent hoorde ik een stem in mij: 'Jan, van waar komt je energie?' Ik dacht onmiddellijk: uit de zijde van Jezus' lichaam. Je weet wel, waar water en bloed uitstroomde aan het kruis. Als kind leerde ik dat de eucharistie voor je zielenheil was, maar nu ervaar ik, nu ik ouder ben, dat het Lichaam van de God-Mens Jezus ook mijn lichamelijke energie in mijn ouderdom versterkt." ■

Twaalf apostelen in een doosje

Ingrid Henkemans is erfgoodsspecialist van Museum Catharijneconvent en inventariseert en adviseert de kerken van het Bisdom Haarlem-Amsterdam.

Een mooi gedekte kersttafel voor het kerstdiner. Gezellig koffiedrinken met kerstgebak voor de kerstvisite. Op deze feestelijke dagen halen we het mooiste servies uit de kast.

En bij menig katholiek gezin hoorden daar de zilveren apostellepeltjes bij. Twaalf in getal en vaak verpakt in

een mooi doosje. Ieder lepelkje voorzien van één van de twaalf apostelen. Naast deze apostellepeltjes waren er ook gebaksvorkjes met de Twaalf. In veel gezinnen werden deze apostellepeltjes van Van Kempen en Begeer gespaard. Het sparen en schenken van speciale lepels en lepeljes heeft een lange geschiedenis en had z'n oorsprong in de zestiende en zeventiende eeuw. Oorspronkelijk afkomstig uit Engeland, werden apostellepeltjes vanaf de Gouden Eeuw ook in Nederland gemaakt. Eerst als gebruiksvoorwerp bij de koffie, thee of warme cacao (toen allemaal nieuwe, warme dranken), later als ceremonieel geschenk voor een dopeling, communicant, vormeling of bij het doen van belijdenis. Want dergelijke lepels

met religieuze symboliek waren erg in trek bij zowel katholieke als protestantse huishoudens. Er zijn apostellepeltjes bekend van zilver (of verzilverd), maar ook roestvrij stalen, koperen of tinnen komen voor. In zeer uitzonderlijke gevallen zijn de figuurtjes van de lepeljes zelfs gemaakt van porselein of keramiek. Elk lepelje is aan het uiteinde van de steel gedecoreerd met een miniversie van een van de twaalf apostelen, herkenbaar aan het attribuut, dat hij bij zich draagt. Soms bestond een set niet uit twaalf maar dertien lepeljes. Dan was Christus of een heel enkele keer Paulus aan de set toegevoegd.

In onze tijd is er niet meer zo veel vraag naar deze zilveren lepeljes, maar ze worden nog altijd via erfenissen verkregen en door velen verzameld. Misschien toch maar eens kijken bij oma in de keukenla of op het internet. ■

Ingrid Henkemans

H. Andreas
H. Bartholomeus
H. Filippus
H. Jacobus de Meerdere
H. Jacobus de Mindere
H. Johannes de Evangelist
H. Judas Taddeüs
H. Mattheüs
H. Matthias
H. Petrus
H. Simon de Zeloot
H. Thomas

X-vormig kruis
mes of afgestroopte huid
zwaard, lans, klein kruis
pelgrimsstaf, -schelp, zwaard
knots of vollerstang
beker met slang
helm, knots of bijl
boek of geldzak
bijl
sleutels
zaag
schaal, speer of winkelhaak

Kerst

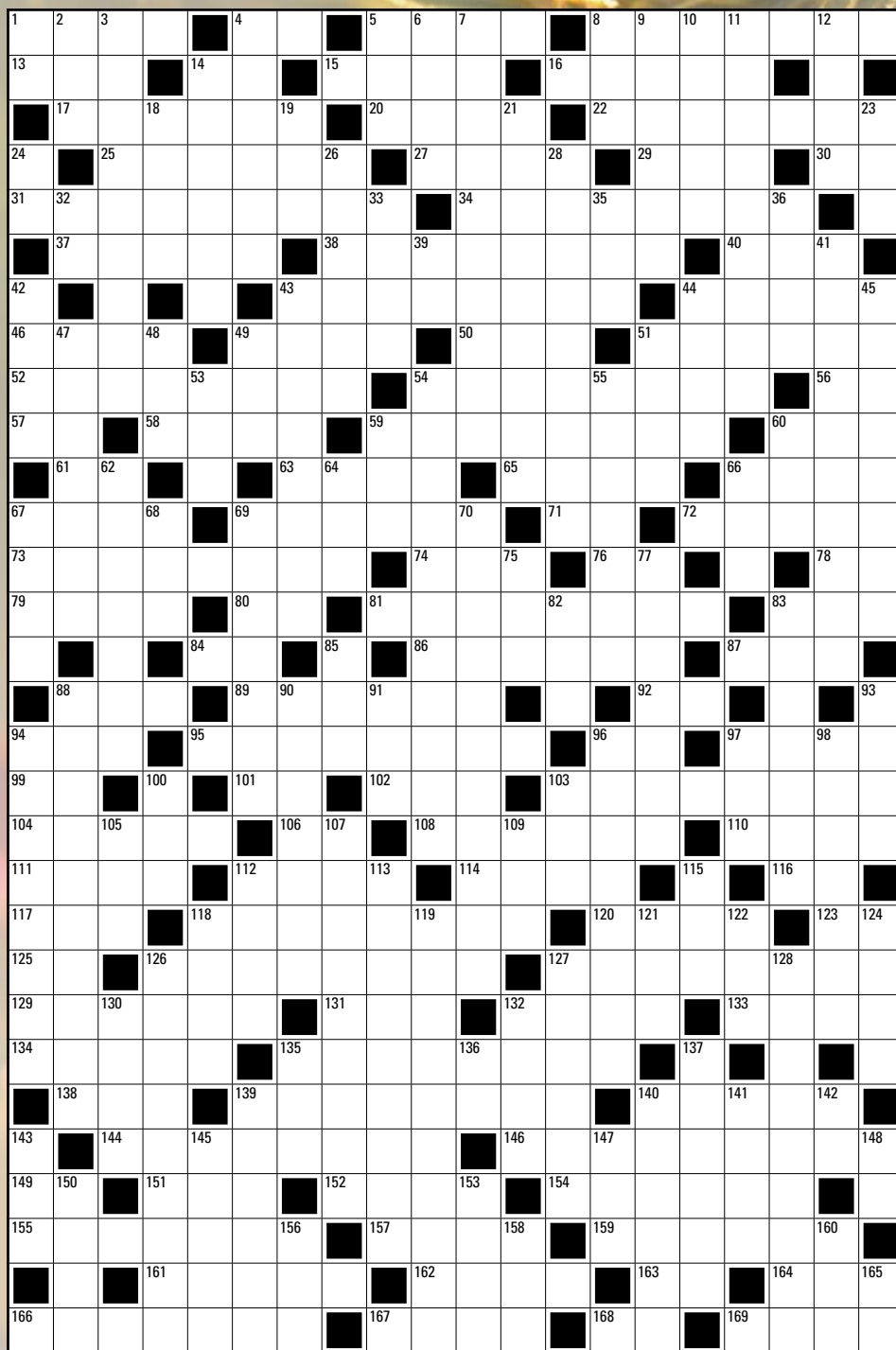
P U
Z Z
E L

Oplossing puzzel SamenKerk november 2025

J	A	A	R	R	I	N	G
O	SK	R	O	O	K	SK	L
N	S	SK	O	M	SK	P	A
G	O	E	D	E	R	E	N
E	L	I	M	SK	E	L	S
T	O	SK	E	D	SK	S	R
J	SK	I	R	I	S	SK	O
E	E	T	K	E	T	E	L

**Uit de correcte oplossingen
zijn de volgende winnaars
geloot. Gefeliciteerd!**

- L. Tuinenburg (Uithoorn)
- M. van der Linden-Lammers (Bussum)
- M. de Graaf (Den Burg, Texel)

Stuur uw oplossing (met vermelding van naam en adres) vóór 15 januari 2026 naar:
Redactie SamenKerk,
Postbus 1053,
2001 BB Haarlem.
Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Veel puzzelplezier met de Kerstpuzzel'25. Maak de oplossing op originele wijze af (voor een van de tien hoofdprijzen); anders een van de andere prijzen.

Vanwege het 50-jarig jubileum van SamenKerk zijn er 50 prijzen te winnen:

- 10 hoofdprijzen (een uniek prijzenpakket!)
- 10 heiligenkalenders 2026
- 10 magazine Klooster! (eerste nummer 2026)
- 10 Nicolaasparaplu's
- 10 Bavobiertjes

Horizontaal

1 officieel bewijsstuk 4 wereldkampioenschap 5 welzijn
8 kunstgevoelige 13 Engelse titel 14 meer dan wenselijk
15 losgerafelde naad 16 geliefde van Julia 17 plaats
in Spanje 20 Portugese zang 22 artiest 25 omhulsel
van het oog 27 Europese taal 29 wedstrijdbeker 30 in
oprichting (afk.) 31 buideldier 34 vasthoudendheid
37 kleur 38 armband 40 verzot 43 knaagdier 44 ge-
ducht 46 werk van oud-IJslandse literatuur 49 gewricht
50 voordat 51 inbreker 52 lekkernij 54 tiendelig 56
schoolonderzoek 57 en omstreken (afk.) 58 goedgeefs
59 buitenlands 60 in orde dominee (afk.) 63 keuken-
gerei 65 opgeworpen aardhoogte 66 zitkussen 67 toe-
stand van razernij 69 getreuzel 71 muzieknoot 72 een
bepaalde dag 73 sportvereniging 74 stommeling
76 Nederlands (afk.) 78 zangnoot 79 zuivelproduct
80 koude lekkernij 81 na-aperij 83 verhoogde toon
84 voorbeeld (afk.) 86 mythologische figuur 87 tuinhaag
88 spinnenwebdraad 89 sportvrouw 92 per week (afk.)
94 betaalplaats 95 vrouwelijke hennep 96 Duits (afk.)
97 koraaleiland 99 editie (afk.) 101 nota bene (afk.)
102 bij de tijd zijnd 103 bedrijf 104 dom 106 uitroep
van afkeer 108 scheepskamer 110 vlek 111 eer
112 Europese hoofdstad 114 hoeveelheid 116 decigram
117 midden- en kleinbedrijf 118 van bepaald materiaal
120 uitroep 123 luiaard 125 en andere (afk.) 126 op-
drachtgever 127 registratie in symbolen 129 woedend
131 duinvallei 132 sierplant 133 verdikte wortel
134 naar paring verlangend 135 huiverig 138 strookje
aan een systeemkaart 139 financieel begrip 140 van
een bepaalde stof 144 vleesnat 146 bloeiwijze 149 slee
151 aarden vaas 152 windrichting 154 spanning
155 veel hoofdhaar 157 onderhuidse vetlaag 159 ge-
zichtsbescherming 161 litteken op de buik 162 honderd
jaar 163 lidwoord 164 deel van het oor 166 leervak
op school 167 van links naar rechts (afk.) 168 politie-
eenheid 169 adellijk

Verticaal

1 spil 2 kleefstof 3 toespraak op Prinsjesdag 4 race
5 tuin 6 bijwoord 7 loslippig 8 explosievenopruimings-
dienst (afk.) 9 het begeren (gewestelijk) 10 uniform
11 ziekenhuis 12 hoes 14 te vorderen bedrag 18 woord-
merk 19 gehoororgaan 21 misplaatst 23 regionaal
opleidingcentrum (afk.) 24 kosten koper 26 blauwe
kleur 28 het loon betreffend 32 Duitse nv 33 delfstof
35 Rotterdamsche Electriche Tram (afk.) 36 waardering
39 astronomische eenheid 41 veeleisend 42 aanwijzend
voornaamwoord 43 zeer grote boom in een bos 44 moe-
rassig 45 schoenmakersgereedschap 47 totaal uitgeput
48 atmosfeer (afk.) 49 wortelkluit 51 legerplaats in het
open veld 53 succesnummer 54 zeer omzichtig 55 rode
Aziatische houtsoort 59 Verenigde Staten van Amerika
60 wilde haver 62 troost 64 allterrainbike (afk.)
66 Griekse herdersgod 67 behoeftige 68 flauw keelgeluid
69 speeltuintoestel 70 dienstbodevertrek 75 netto
(afk.) 77 debatclub 82 Nederlands persbureau 83 op
toon gebracht 85 profeet 88 luistervergunning 90 toga
91 ieder 93 ijver 94 waarborgteken 96 verdieping
97 grote bijl 98 kruidenrij 100 horizon 103 lichte slaap
105 stremsel 107 gordeldier 109 januari 112 popgroep
113 huidziekte 115 Spaanse uitroep 118 geldbakje
119 psychodrama 121 plaats in Gelderland 122 woon-
schip 124 sneeuwhut 126 plaats in Australië 27 klant
128 hersenschimmig 130 type wegdek 132 dokter
135 weinig samenhangend 136 plus 137 algemene op-
gang in het bedrijfsleven 139 plaats in Oost-Vlaanderen
140 vergiffenis 141 verstuiking 142 niet vóór 143 uit-
roep van afkeer 145 muziekgenre 147 rivier in Utrecht
148 luitenant (afk.) 150 snelheidswedstrijd 153 deel
van de voet 156 een honderdste yen 158 schaatsterm
160 klein hert 165 laatstleden (afk.)

Oplossing:

DECEMBER 2025

37

Oplossing:

Verticaal

DECEMBER 2025

December 2025

25 december: hoogfeest van de geboorte van de Heer (Kerstmis) | octaaf van Kerstmis | 12.00 uur *Urbi et Orbi* met Paus Leo XIV | 13.00 uur Kersttoespraak Koning Willem-Alexander

25 december: Tweede Kerstdag (H. Stefanus)

28 december: hoogfeest H. Familie | sluiting Heilig Jaar in het bisdom – zie pag. 11

Januari 2026

1 januari: Nieuwjaarsdag | hoogfeest van Maria, Moeder van God | Wereldvrede'sdag

4 januari: hoogfeest van de openbaring van de Heer | Driekoningen

6 januari: sluiting Heilig Jaar 2025 'Pelgrims van Hoop' (paus Leo XIV sluit de Heilige Deur in de Sint-Pieter in Rome)

9 januari: Nieuwjaarsreceptie bisdom - zie pagina 11

11 januari: feest van de Doop van de Heer | afsluiting kersttijd

10 – 24 januari: actie Kerkbalans 2026 (www.kerkbalans.nl)

17 januari: Dag van het Jodendom (www.dagvanhetjodendom.nl)

18 – 25 januari: Week van gebed voor eenheid van de christenen (www.weekvangebed.nl)

25 januari: 3^e zondag door het jaar A | Zondag van het Woord van God

HEILIGENKALENDER 2026

Met heiligen van de dag, liturgische feesten en gedenkdagen. Met prachtige kunstwerken van meesters als *Rafaël*, *Rembrandt* en *Agnolo Bronzino*.

► Bestel ook de set van vijf *kerstkaarten*, met vijf prachtige kersttaferelen uit de rijke historie van de kerkelijke kunst. Compleet met enveloppen.

een mooi
geschenk
voor de
Kerst

Info en bestellen: WWW.365HEILIGEN.NL

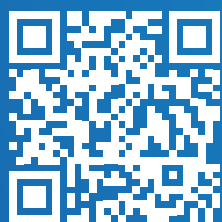
De Wijzen in het Oosten kijken 's nachts naar de hemel. Met hun sterrenkijkers turen ze naar boven. 'Zie je die bijzondere ster?' vraagt een van de wijzen? 'Wat straalt hij mooi!' 'Het lijkt wel of hij ons wenkt,' zegt de ander, 'Hij laat weten dat er een belangrijk kind geboren is.' Laten we op reis gaan om Hem geschenken te brengen.' De wijzen pakken hun geschenken. Ze gaan de ster achterna. De ster gaat voor de wijzen uit. Bij een huis in Bethlehem blijft de ster staan. Wat schittert die mooi. Net alsof de ster zegt: ga hier maar eens kijken. De wijzen gaan het huis binnen. Ze zien een kind bij zijn moeder. Ze knielen neer voor het kind. Van de eerste wijze krijgt het kind goud. Het schittert zo mooi als de ster. Van de tweede wijze krijgt het kind mirre. Dat ruikt lekker en bijzonder. Van de derde koning krijgt het kind wierook. De rook van de wierook stijgt op naar de hemel. Maria, de moeder van Jezus, vraagt aan de wijzen: 'Hoe zijn jullie hier gekomen?' 'De ster heeft ons de weg gewezen', zeggen ze. De ster maakt ook een buiging voor het kind. Daarna gaan de wijzen vol verwondering terug naar hun eigen land. En de ster straalt nog lang aan de hemel.

Kerstkleurwedstrijd

Kleur de kleurplaat in en stuur deze vóór 15 januari 2026 naar: Redactie SamenKerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Of mail naar: samenkerk@bisdomhaarlem-amsterdam.nl. Vermeld je naam, adres en leeftijd. Voor de vijf mooiste inzendingen hebben we een cadeau! Deze kleurplaat kun je (vanwege het papier) alleen maar kleuren met viltstift. Wil je kleuren met kleurpotloden, download deze kleurplaat van www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/kerstkleurplaat. Daar vind je nog meer leuke kleurplaten, die je ook kunt insturen!

Vertrouwd
op weg, ✨
verrijkt
weer thuis

Christoffel
reizen

In 2025 hebben we voor het bisdom Haarlem-Amsterdam **waardevolle reizen** mogen organiseren. We danken iedereen voor het vertrouwen en hun bijdrage hieraan.

Ook in 2026 gaan we samen op weg naar plekken die raken en inspireren: Lourdes, Rome, Assisi, Polen en meer. **Pelgrimeren verbindt.**

Met elkaar en met God. Pelgrimeren in geloof.

Op weg naar het Licht, zoals we met Kerstmis vieren dat het Licht in de wereld kwam.

Kijk via de QR-code naar ons actuele reisaanbod voor 2026.

Christoffel Reizen werkt nauw samen met parochies om geloofsgemeenschappen te revitaliseren en de essentie van pelgrimeren te laten ervaren.

Bel of mail ons: uiteraard komen we graag bij u langs.

info@christoffelreizen.nl

073 203 41 44